

LEJRE
KOMMUNE

Teamets guide til L-SAM

LEJRE **SAM**ARBEJDSMODEL

Kære læser

Forord	3
De 3 ben i arbejdet med L-SAM	4
Ben 1: Teori og viden	6
De 4 perspektiver	6
Aktørperspektivet.....	8
Relations- og fællesskabsperspektivet.....	8
Kontekstperspektivet	9
Individperspektivet	9
Ben 2: Struktur og systematik	10
De 7 trin i L-SAM.....	11
Ben 3: Forankring og organisering	12

Litteratur

- Nordahl og Hansen (2013): Pædagogisk analyse, Dafolo
 Nordahl et al. (2008): Problemadfærd hos børn og unge, Dansk Psykologisk Forlag
 Winslade J. (2008): Narrativ vejledning i skolen, Dansk Psykologisk Forlag

Du sidder her med teamets guide til L-SAM: Lejre Samarbejdsmodel. Lejre Kommune anvender denne pædagogiske analyse- og samarbejdsmodel i vores arbejde i skolen. Guiden introducerer dig for L-SAM modellens 7 trin samt den tænkning og tilgang, der ligger bag.

Arbejdet med L-SAM skal understøtte vores mål om Suveræne skoler i Lejre Kommune, hvor vi vil skabe berigende fællesskaber, der sikrer læring, udvikling og trivsel for alle børn.

Det er vores fælles opgave at sikre et godt læringsmiljø for alle børn i skolen. L-SAM er et konkret værktøj til brug for dette arbejde.

L-SAM skal anvendes til at udvikle læringsmiljøerne og det pædagogiske arbejde i Lejre Kommune. L-SAM stiller skarpt både på de faktorer, som er med til at fastholde børn i udsatte positioner og på de ressourcer, styrker og potentialer, der er både hos barnet og i omgivelserne.

L-SAM skal bidrage til fælles systematisk refleksion over vores praksis og hjælpe os til at finde nye handlemuligheder. Vi udvikler et fælles tværprofessionelt videns- og metodegrundlag og arbejder systematisk med forebyggende og indgribende pædagogiske indsatser.

Analysemodellen er udarbejdet med inspiration fra Pædagogisk analyse (Nordahl og Hansen 2013).

Denne guide skal sikre systematik, kvalitet og kontinuitet i arbejdet med L-SAM på skoleområdet i Lejre Kommune. Medarbejdere og ledere kan bruge guiden, som en støtte i det konkrete analysearbejde og til at fastholde den viden og de værdier i det pædagogiske arbejde, som guiden og Lejre Kommunes vision om Suveræne skoler bygger på.

God fornøjelse med brugen af L-SAM.

Helle Dydensborg
 Skolechef

De 3 ben i arbejdet med L-SAM

L-SAM

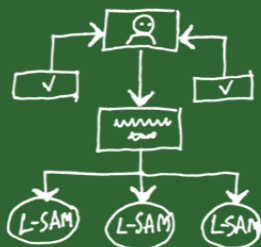
Teori
og viden

Struktur og
systematik

Forankring og
organisering

Arbejdet med L-SAM står på tre ben, som gennemgås i denne guide:

1. Et teori- og vidensgrundlag
2. En fast struktur og systematik
3. En fast forankring og organisering

Der skal løbende arbejdes med alle tre dimensioner og arbejdet skal evalueres.

L-SAM
- en undersøgende
og systematisk
samarbejdsmodel
om det vi kan gøre
noget ved

Ben 1: Teori og viden

De 4 perspektiver

L-SAM udspringer af en række idéer og begreber som kort introduceres her.

To læringsstrategier

Arbejdet med L-SAM bygger på to læringsstrategier, som ofte har vist sig effektive og meningsfulde i arbejdet med praksisudvikling. De to tilgange kan sammenfattes med følgende spørgsmål:

1. Hvordan kan vi sammen undersøge og gøre noget ved en konkret problemstilling?
2. Hvordan kan viden og andres gode erfaringer inspirere til løsninger i vores arbejde?

Ad. 1 – Læring gennem refleksion og eksperimenter

Den første og mest centrale læringsstrategi handler om, at medarbejderne lærer sammen gennem struktureret refleksion over eksperimenter i egen praksis. Der findes ikke én rigtig forståelse eller metode, men gennem refleksion, observation og konkrete eksperimenter kan vi finde ud af, hvad der virker bedst i situationen. Denne strategi bygger på en problembaseret tilgang til læring, hvor medarbejderes erfaringer og konkrete problemstillinger og situationer er i centrum. Strategien sikrer praksisnærhed, relevans og engagement i de professionelle læring og udvikling af praksis. Strukturen i L-SAM sikrer, at vi følges ad i kommunikation og tænkning. Parallel kommunikation og tænkning fremmer ofte samarbejdet. Derudover skal strukturen sikre, at vi får udvidet vores fortællinger og forståelser af

børn, situationer, muligheder og begrænsninger. Forklaret med narrative begreber forsøger vi gennem arbejdet med L-SAM, at gøre tynde problemmættede fortællinger tykkere og rigere på ressourcer, muligheder og håb.

Ad. 2 – Vidensbaseret læring

Den anden strategi handler om at inddrage og lære af andres systematisk opsamlede gode erfaringer samt viden, der er relevant i forhold til den konkrete problemstilling, der arbejdes med. Derfor må vi i arbejdet med L-SAM spørge til og undersøge, hvordan viden og forskning uden for skolen kan berige vores arbejde og inspirere os til at løse netop de konkrete udfordringer, vi lige nu arbejder med. Det kan fx være, at L-SAM-teamet arbejder med elever, der har læse- eller opmærksomhedsvanskeligheder, og derfor undersøger, hvad der findes af relevant viden inden for disse områder.

Systemisk analyse og de 4 perspektiver

L-SAM bygger på en systemisk pointe om, at problemstillinger altid må studeres i de konkrete situationer og systemer, de optræder i. Vi analyserer i L-SAM de opretholdende faktorer i konkrete situationer ud fra antagelsen om, at der sjældent bare er en årsag til et problem, men at der oftest er en række af faktorer i systemet, der opretholder problemet. Vi arbejder også ud fra tanken om, at vi ved at ændre en enkelt faktor kan forstyrre hele systemet.

I arbejdet med L-SAM skal det sikres, at teamet forholder sig til 4 væsentlige perspektiver med betydning for børns og

unges læring og trivsel. Hvert perspektiv er som "et sæt briller", teamet kan tage på for at se problemstillingen i netop det perspektiv.

I det følgende beskrives hvert perspektiv kort, og der oplistes en række spørgsmål, som kan stilles i arbejdet med det enkelte perspektiv.

Ben 1: Teori og viden

Aktørperspektivet

Fra aktørperspektivet inddrager vi og forsøger vi at forstå de mennesker, der indgår i den situation, som vi ønsker at forandre. Alle børn, unge og voksne stræber efter at mestre og skabe mening i tilværelsen - at opnå og undgå. Handlinger har altid en mening for den, der handler – også selvom handlingen kan forekomme irrationel eller uden mening for andre og være forbundet med en række åbenlyse ulemper. En væsentlig forudsætning for forandring er, at de relevante aktører inddrages og oplever at mestre situationen.

Væsentlige spørgsmål kan derfor være:

- Hvad motiverer børnene, og hvad drømmer de om?
- Hvilke strategier har de forskellige aktører i forhold til at kunne mestre situationen?
- Hvad kan de forskellige aktører opnå og undgå ved den nuværende situation?
- Hvad kan de forskellige aktører opnå og undgå ved en ændret situation?
- Hvilke fordele og ulemper ser de ved disse strategier?
- Hvilke hensigtsmæssige strategier kender de forskellige aktører til, hvilke kunne måske være hensigtsmæssige, og hvordan kan de forstærkes/støttes?

Relations- og fællesskabsperspektivet

Dette perspektiv betoner relationers og fællesskabers betydning for børns og unges læring og trivsel. Oplevelse af anerkendelse, tillid og tryghed er afgørende for, om eleverne tør være, spørge, tale og eksperimentere i undervisningen, hvilket er en forudsætning for læring.

Væsentlige spørgsmål kan her være:

- Hvordan er relationer og samspil mellem lærer/pædagog og barn, og hvilken betydning kan det have for situationen?
- Hvordan er relationerne mellem børnene, og hvilken betydning kan det have for situationen?
- Hvilke fortællinger og forståelser dominerer og fastholder positioner og identitet?
- Hvordan er samspillet med kammeraterne – i hvilke sammenhænge fungerer samspillet godt?
- Hvilke faktorer påvirker de gode samspil?

Kontekstperspektivet

Med dette perspektiv fokuseres der på fysiske, indholdsmæssige og strukturelle forhold i læringsmiljøet, der kan have betydning for børns læring og trivsel.

Væsentlige spørgsmål kan her være:

- Hvilken betydning har læremidlernes form, indhold og sværhedsgrad for situationen?
- Hvilken betydning har forskellige klasseledelsesformer, undervisningsrutiner, vaner og strukturer for situationen?
- Hvordan tydeliggøres og støttes børnenes udviklings- og læreprocesser, fx gennem tydelige læringsmål og differentiering?
- Hvordan er klasserummet indrettet?
- Hvor sidder børnene, og hvem sidder sammen?
- Hvilken betydning har forskellige undervisningsformer?
- Er udfordringen i spil i nogle bestemte situationer og ikke i andre?
- I hvilke situationer oplever vi, at det går det godt?

Individperspektivet

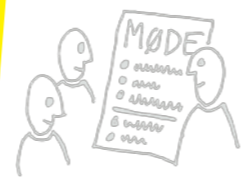
Individperspektivet lægger op til at undersøge faktorer ved individet, som kan være hæmmende eller fremmende for situationen.

Væsentlige spørgsmål kan derfor være:

- Hvilke ressourcer og vanskeligheder har barnet?
- Hvilke kognitive indlæringsmæssige/udviklingsmæssige forudsætninger har barnet?
- Hvordan er barnets sociale og kommunikative færdigheder?
- Hvordan er familiesituationen? – nogen særlige begivenheder i hjemmet som barnet bærer med sig?

Med de 4 perspektiver kan vi bevæge os godt rundt om og få øje på det, der har størst betydning for læring og udvikling og som vi kan gøre noget ved

Ben 2: Struktur og systematik

De 7 trin

Andet ben i arbejdet med L-SAM handler om at følge en særlig mødestruktur og en række spilleregler for samarbejdet. Dem kan du læse om her.

L-SAM-teamet mødes i 1½ time i et fast planlagt interval, med fx 3-4 ugers mellemrum.

Et eller flere af teamets medlemmer fremlægger en pædagogisk problemstilling, som vedkommende tænker er værdifuld at undersøge og handle på i fællesskab. Det skal være en lærings-/trivselsproblemstilling, som det er realistisk at gøre noget ved i denne sammenhæng, og som medlemmerne er reelt nysgerrige på at undersøge og handle på sammen.

L-SAM-teamet analyserer problemstillingen efter en fastlagt struktur – L-SAM skemaet – som tjener som dagsorden for analyserne.

L-SAM-teamet har en fast tovholder/mødeleder, der skal sørge for, at L-SAM skemaet, talerække og idégrundlaget følges. Tovholderen sikrer, at der samles op på analyse, aftaler og referater fra foregående møde.

Teamet forpligter sig på følgende spilleregler:

- At respektere strukturen i L-SAM, talerækken og tovholderens funktion
- At forholde sig anerkendende, sagligt og nysgerrigt i forhold til problemstillingen og hinandens perspektiver
- At tale værdigt med og om hinanden, børn og forældre
- At tage hinandens perspektiv og prøve at undersøge det meningsfulde i forståelser, der giver mening for andre

- At inddrage aktør-, kontekst-, individ-, relations- og fællesskabsperspektivet
- At undersøge situationen og inddrage relevant viden
- At de tiltag og beslutninger, der træffes i gruppen, følges op i fællesskab og evalueres systematisk
- At tage medansvar for at skabe en god mødekultur

De 7 trin i L-SAM

L-SAM består af 7 trin, som skal sikre, at teamet følges ad i kommunikationen og handler på baggrund af en grundig fælles refleksion over og analyse af problemstillingen. Tovholderen fører teamet gennem de 7 trin, inden for den tidsramme som teamet har aftalt på forhånd.

Det er afgørende, at vi forholder os nysgerrigt og undersøgende i punkt 1-5, og at løsningsforslag gemmes til punkt 6. Punkt 1-5 handler om at folde problemstillingen ud og undersøge, hvad der i de konkrete situationer kunne opretholde den. Her er vi på jagt efter de mange forskellige perspektiver og fortællinger. Denne fase er væsentlig i forhold til at få en bredere forståelse af problemstillingen, og den er afgørende for, hvilke handlinger vi ser som nødvendige at udføre efterfølgende. Nogen gange finder vi måske ud af, at vi ikke ved nok om problemstillingen. Her kan den væsentligste handling være at undersøge sagen nærmere, ved fx at spørge elever, forældre eller gennem observation.

Det er vigtigt, at der tages referat af hvert punkt i analysen. Skriftligheden er med til at sikre systematik, fokus og flow i samarbejdet – vi kan bedre huske, hvor vi er kommet til, hvad vi har talt om, undersøgt og besluttet, når det er skriftliggjort. Husk at referatet skal behandles fortroligt.

1 Indkredsning af udfordringer

- › Tal om hvilke problemstillinger, der kunne være relevante at undersøge og arbejde med i L-SAM- teamet. Aftal evt. på forhånd, hvilken problemstilling der skal arbejdes med.

2 Vælg en pædagogisk problemstilling – som er realistisk at gøre noget ved

Beskriv problemstillingen kort

- › Hvorfor, hvor, hvem, hvornår og hvordan?
- › Hvornår opleves problemstillingen ikke?

3 Mål

- › Hvilke realistiske mål kunne vi arbejde med inden for 1-4 uger?
- › Hvordan kan målene nedbrydes, så alle kan forstå dem, og så de bliver målbare og realistiske at nå i den periode, vi har aftalt?
- › Det kan være en god idé, at målene formuleres som tegn på succes – hvilken adfærd ser vi – hvordan er situationen synligt anderledes?

4 Analyse af problem – opretholdende faktorer

- › Hvilke individ-, kontekst-, aktør- og

relationsfaktorer er med til at opretholde problemstillingen?

- › Hvad ved vi allerede, og hvad har vi brug for at undersøge og indhente information om?
- › Hvem kunne det være relevant at spørge, observere mv.?

5 Analyse af undtagelser, ressourcer og beskyttelsesfaktorer

- › Hvilke individ-, kontekst-, aktør- og relations-/fællesskabsfaktorer er med til at mindske problemstillingen?
- › Hvornår er problemet ikke til stede?
- › Hvilke ressourcer er til stede, og hvilke gode fortællinger findes?
- › Hvad ved vi allerede, og hvad har vi brug for at undersøge og indhente information om?
- › Hvem kunne det være relevant at spørge, observere mv.?

6 Udvalgelse af realistiske tiltag

Hvem skal gøre hvad, hvornår, hvordan og hvorfor?

- › Start med en brainstorm og prioriter efterfølgende!
- › Hvordan kan vi inddrage børn og forældre og skabe medejerskab til forandringen?

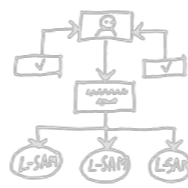
› Kan vi begrunde tiltagene med viden om, hvad der har været effektivt i lignende sammenhænge? Undersøg om der er værdifuld viden på området.

- › Ofte anvendte vidensbaserede tiltag:
 - › *Professionelt relationsarbejde – anerkendelse og positiv guidning af børn og forældre*
 - › *Tydelige læringsmål, forventninger, feedback og strukturer ift. den enkelte og gruppen*
 - › *Differentieret undervisning og systematisk arbejde med individuelle mål, særregler*
 - › *Relationelt arbejde med klassen – tolerant og værdig klassekultur*
- › Er antallet (anbefalet 2-4) af tiltag og tiltagenes omfang realistisk?
- › Hvordan sikrer vi at tiltagene bliver gennemført?
- › **Planlæg evaluering:** Hvem, hvad, hvornår og hvordan? Hvem medbringer analysen til evalueringen?

7 Evaluering og revidering

- › Er tiltagene gennemført kontinuerligt?
- › Hvad hindrede evt. gennemførelsen?
- › Er udfordringen reduceret og situationen forbedret?
- › I hvilken grad er målene opfyldt?
- › Er nye mål, analyse og/eller nye tiltag nødvendige?

Ben 3: Forankring og organisering

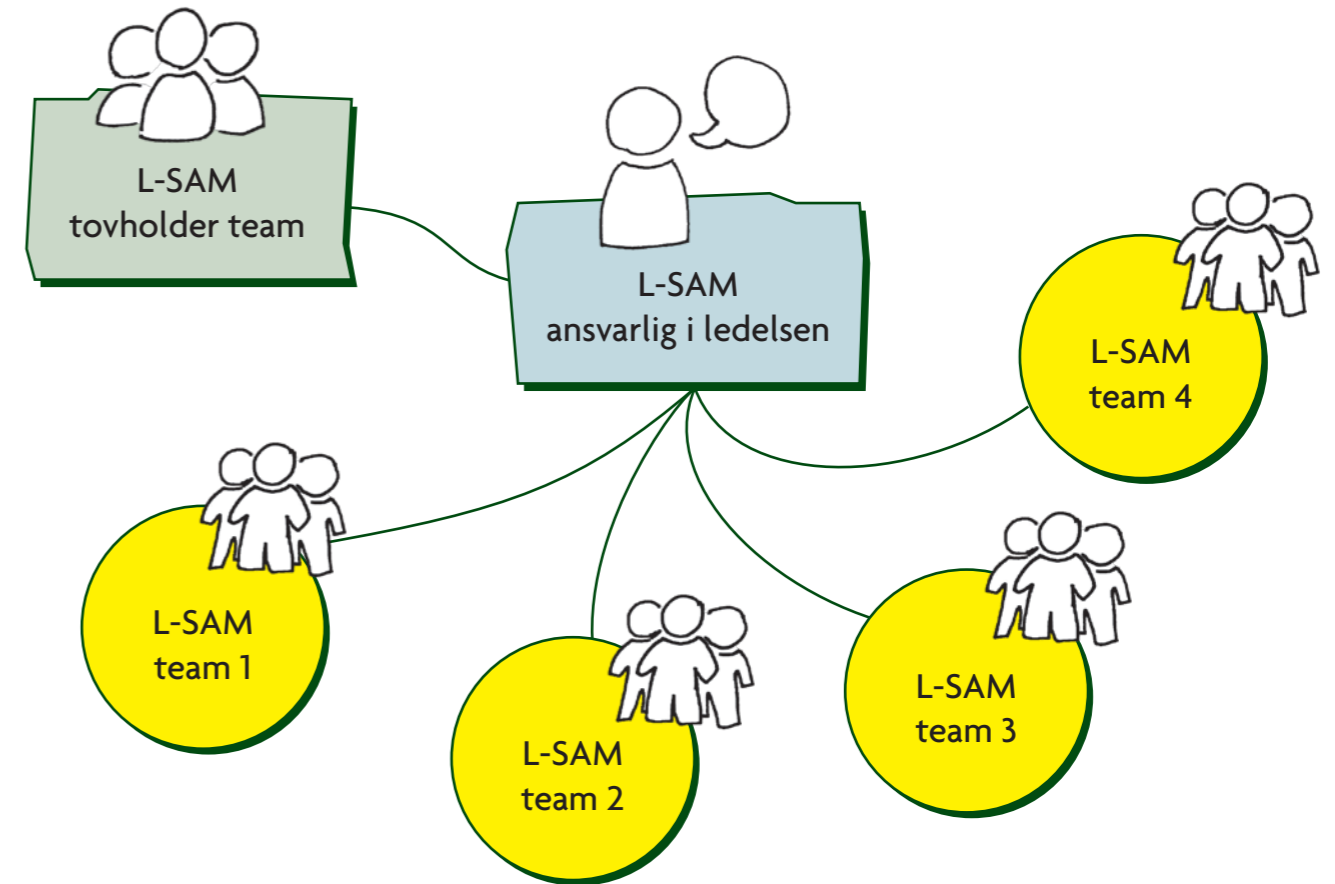
Det sidste ben i arbejdet med L-SAM, forankring og organisering, handler om at gøre systematikken og læringsprincipperne bag L-SAM til en selvfølgelig del af skolens arbejdskultur og måde at arbejde med læring og udvikling på.

Forskning i skoleudvikling peger på, at det kræver fokuseret arbejde og organisatorisk tilrettelæggelse gennem flere år at udvikle nye arbejdsformer i organisationer. Derfor er det afgørende, at arbejdet med L-SAM får fokus og organiseres, så det bliver let for L-SAM-teamene at mødes om arbejdet:

Den enkelte skole skal muliggøre, at der kan arbejdes i L-SAM-team regelmæssigt, fx hver 4 uge.

Den enkelte skole skal sikre, at arbejdet med L-SAM løbende får fokus, evalueres og udvikles. Dette gøres ved at lægge en implementeringsplan for L-SAM og lave en klar ansvars- og rollefordeling.

Ligesom det er vigtigt at fastholde organiseringen med L-SAM-teams, er det mindst lige så vigtigt at fastholde forståelserne og værdierne bag L-SAM i det daglige arbejde og gøre dem til en del af det professionelle hverdagsprog, hvor de kan hjælpe nye forståelser og handlinger på vej i arbejdet på skolen. Ledere og tovholdere spiller en vigtig rolle i forhold til at anvende og vedligeholde begreber og forståelser over tid.

Fasthold strukturen på L-SAM møderne - nye samtalevaner kræver øvelse, opmærksomhed og tålmodighed

Tal og tænk med L-SAM begreberne i hverdagen - her gør de mindst ligeså megen nytte, som de gør på møderne

1 Indkredsning af problemstillinger

2 Vælg en pædagogisk problemstilling – som er realistisk at gøre noget ved

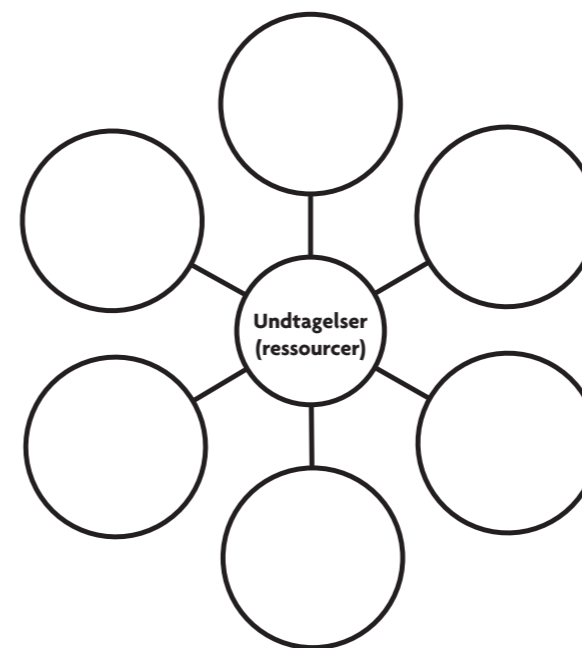
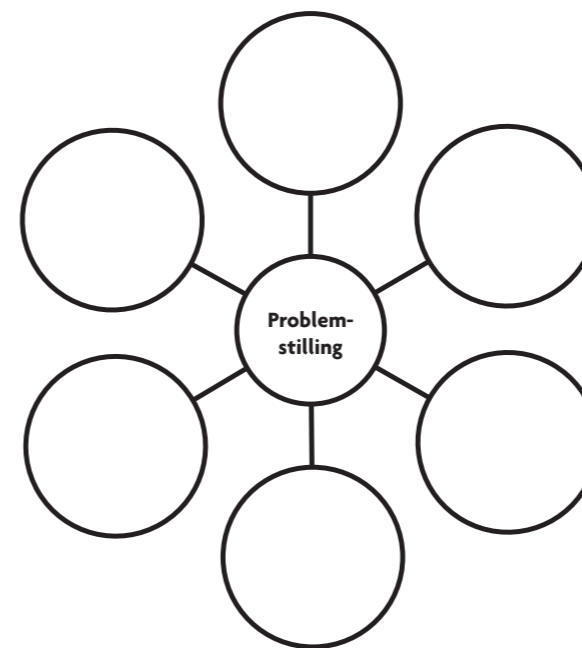
3 Mål

4 Analyse af problem – opretholdende faktorer

5 Analyse af undtagelser, ressourcer og beskyttelsesfaktorer

6 Udvælgelse af realistiske tiltag

7 Evaluering og revidering

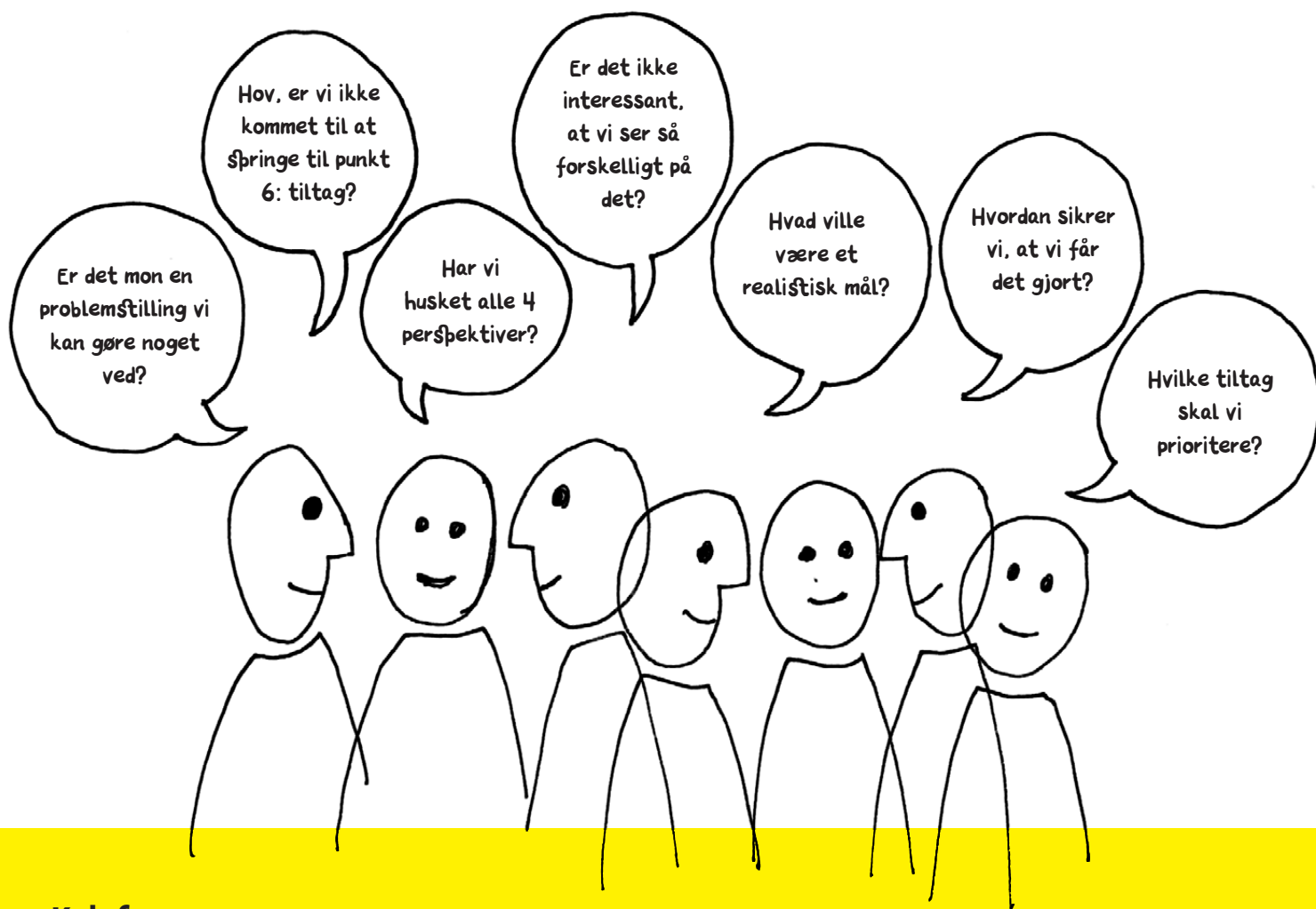

L-SAM skemaet

Skemaet udgør dagsordenen på L-SAM mødet og hjælper teamet til at følges ad i analysen af problemstillingen.

Indledningsvis rammesætter tovholderen mødet ved at fremhæve mødestrukturen, spillereglerne (se s. 10) og tidsrammen.

1. Indkreds de problemstillinger, der kunne være relevante at analysere nu.
2. Reflekter over og udvælg en problemstilling, som I er reelt nysgerrige på at undersøge og som er realistisk at gøre noget ved inden 4 uger. Beskriv situationen, hvor problemstillingen optræder, kort og præcist – generaliser ikke.
3. Reflekter over og udvælg mål som er specifikke, målbare, acceptable, realistiske og tidsbestemte.
4. Reflekter over opretholdende faktorer til problemstillingen. Tovholderen sikrer, at teamet analyserer individ, aktør, kontekst- og relations- og fælleskabsfaktorer. Noter, hvad I endnu ikke ved i forhold til dette punkt og som I skal undersøge nærmere.
5. Reflekter over undtagelser fra problemstillingen, dvs. de situationer som lykkes og de faktorer/ressourcer, der beskytter barnet/gruppen mod problemet i konkrete situationer. Tovholderen sikrer, at teamet analyserer individ, aktør, kontekst- og relations- og fælleskabsfaktorer. Noter, hvad I endnu ikke ved i forhold til dette punkt og som skal undersøges nærmere.
6. Reflekter først over mulige realistiske tiltag/undersøgelser – prioriter dem og vælg dernæst de bedste ud. Inddrag om muligt relevant viden/forskning til at kvalificere jeres tiltag. Noter, hvem der skal gøre hvad, hvor og hvornår.
7. Evaluer tiltagenes virkning i forhold til de mål der er opsat og resultaterne af undersøgelserne – revider evt. mål, analyse og tiltag.

Kolofon

Udgivet december 2014
Lejre Kommune
Møllebjergvej 4
4330 Hvalsø
T: 46 46 46 46
E: post@lejre.dk

Redaktion: Lejre Kommune i samarbejde med Rasmus Anker Bendtsen, projektleder og lektor i pædagogisk psykologi (lærer, cand. pæd. pæd. psych.), Professionshøjskolen UCC
Version: 1. version, januar 2015
Design: Søren Steensen
Trykkeri: Lasertryk

LEJRE
KOMMUNE

